

ไม้กั้นลมในระบบเกษตรผสมผสานที่มีมะม่วงเป็นพืชหลัก

ธวัชชัย รัตน์ชเลศ พฤกษ์ ยิบมันตะศิริ และรุ่งทิพย์ อุทุมพันธ์

ปัญหา

ในภาคเหนือตอนบน โดยเฉพาะบนที่ดอนซึ่งเป็นพื้นที่เปิดโล่ง พายุฤดูร้อนในช่วงเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม มักสร้างความเสียหายให้กับสวนไม้ผลรวมทั้งมะม่วง ทั้งต้นขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ทำให้ต้นโค่นล้ม กิ่งหัก หรือทำให้ผล ซึ่งใกล้เวลาเก็บเกี่ยว ร่วงหล่น บอบช้ำ ทำให้เกษตรกรต้องสูญเสียรายได้ไปเกือบทุกปี

วัตถุประสงค์

เพื่อคัดเลือกชนิดไม้กั้นลมสำหรับสวนมะม่วงบนที่ดอน

วิธีการศึกษา

ปลูกไม้กั้นลม 6 ชนิด คือ 1. กระถินยักษ์ 2. กระถินณรงค์ 3. กระถินเทพณรงค์ 4. แคนฝรั่ง 5. สัก 6. ประดู่ป่า สองด้าน ทิศ

เหนือและใต้ของแปลง ด้านละสองแถว ระยะระหว่างต้นและระหว่างแถว 2 เมตร วางแผนการทดลองแบบ RCBD ให้ชนิดไม้กั้นลมเป็นวิธีการ มีจำนวน 4 ซ้ำ แต่ละซ้ำมี 5 ต้น ปลูกเมื่อ 29 กรกฎาคม 2537 บันทึกข้อมูล ความสูง ความกว้างทรงพุ่ม เส้นผ่าศูนย์กลางลำต้น เดือนละครั้ง นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาไม้กั้นลมที่เหมาะสมสำหรับที่ดอนอาศัยน้ำฝน ตามคุณสมบัติของไม้กั้นลมที่กำหนดไว้

พื้นที่ศึกษา

สวนมะม่วงของเกษตรกรบนที่ดอนอาศัยน้ำฝน ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมโครงการป่าจอมทอง กิ่ง อ.ดอยหล่อ จ. เชียงใหม่

กระถินยักษ์

กระถินณรงค์

กระถินเทพณรงค์

แคนฝรั่ง

สัก

ประดู่ป่า

ผลการศึกษา

กระถินยักษ์ และประดู่ป่า มีการอยู่รอด 100 เปอร์เซ็นต์ ทุกชนิดมีการเจริญเติบโตค่อนข้างเร็ว ยกเว้นสักและประดู่ป่า ในระยะ 5 ปีแรก กระถินยักษ์ ตามด้วยกระถินเทพณรงค์ มีความสูงค่อนข้างโดดเด่น แคล่ฝรั่งมีทรงพุ่มกว้างที่สุด เพราะลำต้นไม่เป็นลำตรงแต่มีการแตกกิ่งก้านโคน ขณะที่สักไม่มีพุ่มใบ กระถินยักษ์และกระถินเทพณรงค์ มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของลำต้นใหญ่กว่าชนิดอื่นๆ ทุกชนิดความยืดหยุ่นของลำต้นอ่อนอ่อนไปตามกระแสลมโดยไม่หักโค่น ยกเว้นกระถินยักษ์และแคล่ฝรั่งที่ยังมีกิ่งเปราะหักง่าย สักมีใบขนาดใหญ่ ช่อโน้มต่อความแห้งแล้งมากที่สุด และมีการผลัดใบชัดเจนพร้อมกันจนไม่เหลือใบบนต้น ส่วนใหญ่มีเรือนยอดหนาแน่นยกเว้นแคล่ฝรั่ง กระถินเทพณรงค์เป็นลูกผสม ทำให้ต้นมีขนาดไม่สม่ำเสมอ สำหรับประโยชน์ใช้สอยอื่น เกษตรกรเลือกต้นประดู่ป่าจากที่ต้นมีแกนใหญ่แข็งแรง สามารถใช้ประโยชน์สำหรับการก่อสร้างได้ดี

ไม้กั้นลมควรปลูกในปีแรกพร้อมกับไม้ผล การปลูกมากกว่าหนึ่งแถวกันลมได้ดีกว่า แต่ขนาดพื้นที่ที่เล็กกว่า 10 ไร่ มักเป็นข้อจำกัดของเกษตรกร

สรุป

กระถินเทพณรงค์มีลักษณะเหมาะที่จะเป็นไม้กั้นลมบนที่ดอนอาศัยน้ำฝนกว่าชนิดอื่น เพราะมีเปอร์เซ็นต์การอยู่รอดค่อนข้างสูง มีความสูงค่อนข้างโดดเด่น ความกว้างทรงพุ่มขนาดปานกลาง เรือนยอดหนาแน่น ใบมีขนาดปานกลาง ลำต้นตรง ขนาดใหญ่ แข็งแรง มีกิ่งแขนงไม่มาก ผลัดใบไม่ชัดเจน ไม่มีศัตรูพืชร้ายแรง แต่การที่เป็นลูกผสมทำให้ประชากรมีขนาดไม่สม่ำเสมอ บางต้นไม่สมบูรณ์ แคร่แกรน จึงต้องมีการคัดเลือกบางส่วนออกหลังปลูกไปแล้วระยะหนึ่ง การปลูกไม้กั้นลมมากกว่า 1 แถวเหมาะสมกว่า แต่ขนาดของพื้นที่ ตั้งแต่ 10 ไร่ลงมา มักเป็นข้อจำกัดของเกษตรกร